

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TARNAVA MICĂ

INSERTATE:
Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: învoială. :: ::

Unitatea

REDACTOR RĂSPUNZĂTOR
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei
Numărul 4 Lei

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

315 și 1022 Maiu.

Două zile memorabile. Două pietri miliare, două pietri unghiulare în structura neamului românesc. Una, ziua scuturării lanțurilor iobăgiei multisekulare a Românilor din Ardeal, cealaltă a lăpădării suzeranității turcești de veacuri, a fraților dintre Carpați, Dunăre și Prut.

În centrul mișcării sunt două capitale. Capitala spirituală a neamului românesc de dincoace de Carpați, *Blajul*, și capitala politică a Românilor închiegați în cadrele statului unitar al României, *Bucureștii*.

În orașelul de pe malurile Târnavelor s'a frământat energia neamului românesc prin cei 40 de mii intelectuali și țărani cari au participat la marea zi de 3/15 Maiu 1848; în capitala de pe malurile Dâmboviței se întruniseră în parlament reprezentanții națiunii, cari în ziua de 10/22 Maiu 1877 aveau să sărbătorească proclamarea independenței politice a principatelor unite sub numele de România.

Poporul român din Ardeal, deșteptat la conștiința națională și a drepturilor firești inerente, prin o întreagă pleiadă de intelectuali ieșiți în covârșitoarea lor majoritate din școlile Blajului — și-a eluat acea marea zi, când pe Câmpul libertății a putut să rostească cu mână ridicată spre cer, după acel fanatic al ideii naționale, care a fost Simion Bărnuțiu, formula jurământului național, prin care se lega să apere legea și limba românească, libertatea, egalitatea, frățietatea — și să desființeze iobăgia.

În această marea adunare, ținută sub oblăduirea celor doi vlădici români: Lemeni și Șaguna, s'au pus bazele înfrățirii panromânești, s'a conceput ideea Dacoromâniei, dându-și mâna ardeleni, munteni și moldoveni: Bărnuțiu și D. Brătianu, Cipariu și Alexandri, Iancu și Al. Cuza, Laurian și Sion, Pumnu și Al. Rusu etc. etc.

În parlamentul din București, în cuvântarea sa rostită în memorabila ședință în care se propunea moțiunea pentru declararea războiului contra Turciei suverane, Ion C. Brătianu, primul ministru de atunci spunea: »Existența noastră, ființa noastră, trebuie să o căutăm în bărbăția noastră. Națiunile au nevoie să se afirme dacă voesc să figureze în concertul european«.

3/15 și 10/22 Maiu au fost două răspântii. Conducătorii de atunci n'au pregetat să aleagă calea lui Hercule. Pe acest drum avea să se ajungă la triumful final: independența și unirea întregului neam românesc.

Din pildele mărețe ale înaintașilor, date în acele neuitate zile din luna Maiu 1848 și 1877, să câștigăm puteri nouă, pentruca să putem duce la bun sfârșit lupta de regenerare, pentru a putea sărbători cât mai curând ziua, când legalitatea și moralitatea va triumfa în această țară, a cărei menire e de a fi nu numai mare și unită — ci și consolidată și mulțumită.

Dr. Coriolan Suciu.

Pacifismul

Pacea sufletelor — Pacea între confesiuni și între popoare

de A. C. Albinus

Ceeace în Betleem, la nașterea Pruncului dumnezeesc, au vestit îngerii, cântând: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace...“, — după mărta sa înviere, Hristos anunță, ca fiind programul de acțiune al creștinismului: Pace vouă!

Depozitarea învățăturilor divine, biserica a muncit din răspuțeri să realizeze acest scop: întemeierea păcii pe pământ. Din negura vremilor de mult apuse, când biserica era la începutul activității sale binecuvântate și popoarele de azi ale Europei bătrâne erau încă în faza copilăriei, de fapt așa apare biserica, ca o mamă bună, blândă și împăciuitoare: curățind moravurile, îmblânzind sălbăticia, înobilind sufletele, înfrățind neamurile și adunându-le pe toate sub oblăduirea imperiului sacru. Și azi, poate în mod inconștient, dar de bună seamă stăpânite de sentimentul creștinesc infiltrat în ele, popoarele ajunse la maturitate se năzuiesc să elimine războiul cu toate ororile lui, să se înfrățescă în dragoste și înțelegere, și să conducă omenimea cu pași repezi pe calea progresului și fericirii.

Opera creștinismului a fost, pe vremuri, *treuga Dei*, singurul mijloc cu care biserica putea, atunci, să domolească spiritul războinic al popoarelor abia ieșite din barbarie. Tot așa, mai târziu, biserica lui Hristos nu numai s'a rugat cu căldură pentru pacea lumii, ci a lucrat efectiv pentru eliminarea războaielor și, dacă n'a putut să le împiedece, s'a năzuit, cum am văzut și cu ocazia marelui desastru mondial, să curme grozăviile, să aline și să ușureze soarta celor nefericiți.

Nu se poate contesta, că această ahtiare după pacea lumii e meritul creștinismului. Bărbați de stat, care, în vremi nu atât de departate, făceau planuri de războaie și cu înfrigurare, sprijiniți pe dictonul: Si vis pacem, para bellum, pregăteau suflete războinice și instrumente ucigătoare, azi, în conferințe și consilii, pregătesc desarmarea și împăciuirea popoarelor. Azi, au uitat vechile lozinci războinice, nu mai vreau să știe de declarații de războiu. Unul, Briand, zice utilizând un joc de cuvinte, că țara lui, Franța, e gata să declare tuturor popoarelor: *pace*. Câtă depărtare dela vechile tradiții!

Mulți, însă, privesc cu scepticism aceste sforțări ale omenimei. Toate silințele sunt zadarnice, zic ei. Natura sălbatică a oamenilor nu se va schimba. Războiul, cu potopul de sânge și lacrimi, cu șiragul de suferințe și mizerii, nu va putea fi eliminat din viața popoarelor. Dar să nu ne lăsăm amăgiți de acest pesimism. Noi credem că, precum aluatul din pilda lui Isus a pătruns făina și a dospit-o

toată, așa și aluatul învățaturii evanghelice va pătrunde, încetul cu încetul, inima oamenilor și îi va face mai buni și mai blânzi, mai iubitori și mai pașnici.

Dar și aceea e adevărat, că omenimea va ajunge, în mod infailibil, la țință, numai în cazul, dacă va urma drumul indicat de Mântuitorul, drum bătătorit de aproape două mii ani de solii creștinismului. Celce vrea rezultatul, pacea lumii, trebuie în mod necesar să voiască și mijloacele cari, singure, asigură reușita.

Celce vrea pacea lumii, întâiu trebuie să înfăptuiască pacea sufletului său. Căci trebuie să recunoaștem cu sf. Pavel: „Că nu care voiesc, aceasta fac, ci care urăsc, aceea lucrez“ (Rom. 7, 15). În singuraticii oameni se poartă o luptă continuă între suflet și trup, între virtute și patimile josnice. Și, dacă nu vom face echilibru în noi, pregătind biruința părții mai alese, a sufletului, peste trup și pasiunile păcătoase; dacă vom lăsa ca acestea să se facă stăpâne peste noi, atunci se vor sălășlui în noi ura și pisma, mânia și răsunarea și toate patimile nesăbuite. Și, nu acestea sunt prevestitoarele certurilor și bătăilor și uciderilor și războaielor?

Deci, fiecare poate să muncească, oricât de neînsemnat și restrâns ar fi cercul său de activitate, pentru realizarea idealului creștinesc: pacea lumii, dacă va face armonie în sufletul său, se va împăca cu conștiința sa, va plivi cu îngrijire buruiana și neghina păcatelor și fărădelegilor și va sădi în suflet sentimentele virtuților creștinești. Opera păcii s'o înceapă fiecare dela sine însuși.

Al doilea pas va fi cea dintâie celulă a societății omenești, familia. Dacă în familiile noastre va domni Hristos, dragostea creștină, armonia și pacea; dacă am reușit să infiltrăm în membrii familiei virtuțile creștinești — iată, am făcut pentru pacea lumii, dacă nu mai mult, cel puțin atât, cât ceice țin discursuri în consiliile de pace.

Dacă vrem pacea lumii, să ne năzuim să trăim în armonie cu cei de altă limbă și altă credință. Firește, dorința lui Hristos este, să fie o turmă și un păstor. Știm, că rugăciunea lui Isus „ca toți una să fie“, în mod infailibil se va împlini. În urmare, trebuie să lucrăm, conform intenției bisericii, „pentru unirea tuturor“. Dar osândind erorile, nu e iertat să urim și să prigonom pe cei greșiți. Să facem distincție între erez și eretici. Regula de conduită, în privința aceasta, să ne fie cuvântul sfântului Bernard: Fides est suadenda, non imponenda. Ori, cum s'a spus în vremea turburărilor religioase din sec. XVI: pe eretici

să-i prindem de mână, nu de păr. Ce frumoasă pildă ne dă conciliul din Trento care, osândind ereziile protestante, nici numele nefericiților reformatori nu-l pomenește.

Dacă vrem pacea lumii, să ne năzuim să îmblânzim și să creștinăm pe indivizi și popoarele. La această operă măreață trebuie să colaboreze cu toată inima toate popoarele, cari aspiră la progresul și fericirea omeniei. Și, din șirul acestor popoare nu poate lipsi țara noastră, care ține cu mândrie la numele de: Sentinela civilizației la porțile Orientului.

Nu de mult, un general român a fost în misiune oficială în Elveția. Intors în țară, își scrie impresiile. Intre altele, spune că un ofițer superior din Elveția îl reținuse la dejun. După cum se vede din scrisul generalului, acolo l-a impresionat mult spiritul religios ce domnia în casă, sobrietatea, armonia, simplitatea, ocupațiunea casnică a femeii — doamna, în vremea bărbății își luau cafeaua, lucra la ciorapi.

Meditând generalul, în sufletul lui va fi făcut, de bună seamă comparația puțin măgulitoare pentru țara noastră. Acolo, spirit religios în casele ofițerilor — la noi, studenții unei facultăți teologice, viitori preoți, își motivează o petiție cu împrejurarea că dâșii toți, până la unul, sunt ateii. Acolo, viață familiară creștinească — la noi căsătorii întemeiate pe nisip; azi se contractează, ca mâine să se desfacă. Acolo, deosebite limbi și credințe trăiesc în armonie complectă — la noi luptă confesională între fiii aceluiaș neam. O biserică românească pornită la războiu de exterminare împotriva altei biserici tot românești. Și, pentru a-și ajunge scopul, utilizează toate mijloacele. Agenți inconștienți cutreeră satele, îmbie bani, fac făgăduieli irealizabile (d. e. dacă vor trece la ortodoxie: statul le va edifica biserica, nu vor plăti impozite către stat etc). Pe ceice, prinși fiind odată în laț, ar vrea să se întoarcă din calea greșită, îi amenință cu gloabe și temniță. Să mai continuăm? Meditând și comparând generalul, îi va fi trecut prin minte că, în Vinerea Patimilor sfinte, baionetele vor fi înjosite, încercându-se cu ele să se răpească o biserică românească? Și-ar fi putut închipui,

că celce are datoria de a ocroti deopotrivă toate cultele țării, regretând lupta confesională, nu va detesta însași lupta, ci numai *excesul de zel* al unora care mai mult strică, decât drege?

Nu, în chipul acesta țara noastră nu va putea să între în concertul popoarelor, cari doresc din inimă și lucrează cu toate puterile la întemeierea păcii lumii, Pacea între popoare se poate înfăptui numai pe drumul drept al evangheliei: creștinând inimile și creind raporturi creștinești în familie și societate.

De-ale concordatului

Ziarul »Universul« din București publică în numărul său dela 30 Aprilie c. interesante amănunte referitoare la cuprinsul concordatului. Nu le dă ca text definitiv, ci numai ca principii, la fixarea cărora s'ar fi venit în cursul tratativelor și spune că la cunoștința lor a ajuns »cu destulă greutate« și încă »mai de grabă din cercurile catolice (!) decât dela oficialitatea noastră«.

Pentru importanța ce o are chestiunea, dăm și noi aici mai jos informațiile »Universului«, în autenticitatea cărora n'avem motive să ne îndoim, mai ales că sursa din care s'a inspirat această foaie trebuie să o șocim mult mai bine informată, decum sunt în acest punct »cercurile catolice« dela noi, iar că informațiile le-ar deține direct dela Vatican nu o va putea spune nici »Universul«.

Principiile, cari stau la baza concordatului român cu Vaticanul ar fi următoarele:

Concordatul precizează în primele rânduri că religia catolică-apostolică romană de orice rit, va fi practică și exercitată liber și public în tot regatul României.

Sunt fixate apoi împărțirile canonice cu mitropoliile și episcopiile lor, pentru cele trei rituri catolice, român, latin și armean. Reședința mitropoliei de rit român va fi la Blaj; a ritului latin la București; iar a celui armean la Gherla.

Conducătorii eparhiilor și șeful spiritual al Armenilor trebuie să fie cetățeni români, afară de excepțiunile admise de comun acord cu Sf. Scaun și guvernul regal.

Sunt fixate și formalitățile ce trebuie îndeplinite de episcopi la suirea lor în scaun.

Atribuțiunile episcopilor

Episcopii vor avea în exercițiul funcțiilor bisericești și conducerea propriilor lor

eparhii. Ei vor exercita toate drepturile și prerogativele, ce aparțin ministerului lor pastoral, în conformitate cu disciplina bisericii catolice și vor fi liberi să dea poporului instrucțiunile morale și bisericești, cum cere misiunea lor.

Episcopii vor fi liberi să creeze noi parohii și biserici filiale. Numirea preoților, cetățeni români, o va face, exclusiv, numai episcopul.

Biserica și membri bisericii catolice se vor bucura de un salariu, care nu va fi inferior celorlalte biserici din stat.

Statul recunoaște bisericii catolice dreptul de personalitate juridică.

Patrimoniul sfânt

Biserica papală va avea un patrimoniu sfânt intereparhial, constituit din titlurile de rentă românească, cari în prezent aparțin prebendelor episcopilor, canonicilor, preoților și seminariilor teologice.

Din acest patrimoniu, se vor întreține episcopii, episcopatele, seminariile teologice, canonicii și personalul parohiilor.

Patrimoniul sfânt va fi administrat liber de consiliul episcopilor, în conformitate cu statutele redactate de ei înșiși și aprobate de guvern și Sf Scaun.

Tot acest consiliu va administra și veniturile fondului general catolic al religiunii și ale fondului general catolic al instrucțiunii, cari rămân în situațiunea patrimonială și juridică actuală.

Atât patrimoniul, cât și aceste fonduri vor fi persoane juridice.

Proprietățile școalelor, institutelor de educație, binefacere și pietate, vor fi administrate de autoritățile eparhiale.

Drepturile de patronat sunt desființate

Drepturile și obligațiunile de patronat de orice categorie sunt și rămân desființate, iar averile patronate, fie că au aparținut statului sau particularilor, trec în posesiunea bisericii catolice, fără nici o despăgubire. —

Intr'o serie de articole sunt fixate dispo-

Folța „Unirii“

Prinos Blajului

Din conferința ținută la 10 Maiu c. sub titlul „Ardealul și războiul dela 1877—78“ de M. SEULESCU, profesor universitar și fost ministru.

...Ca să pricepem ce însemnează Blajul în desvoltarea noastră morală și culturală, dar mai ales în ce privește mersul spre deșteptarea unui sentiment unitar de credință și aspirație națională, ascultați, Vă rog, în ce stadiu istoric se afla întreg neamul românesc pe la mijlocul secolului XVIII. Să luăm anul 1738, când Micul, marele Micul, etern binecuvântatul D-Voastră *Inochentie Micul*, începe activitatea lui aici, în Blaj, când „răscolind cenușa vetrei strămoșești“ creiază micul cămin, *focar de licărire al întregului neam românesc*.

La 1738 Inochentie Micul, aprinzând sfânta candelă a Blajului, poate că nici nu știa că o aprinde pentru un întreg neam, pentru întreg românismul, atunci în plină agonie pe toate pământurile hărăzite lui de providență...

Anul 1714 e data cea mai tristă din istoria noastră. Rog pe Blajul nostru, pe măritul nostru Blaj sufletesc, să rețină această dată fatică 1714. Voevozii-domni ai Transilvaniei erau și dâșii desființați cam în acelaș timp cu Voevozii-domni ai Valahiei. Dar vedeți marea deosebire. Pe când Transilvania sub dominația directă a împăratului dela Viena trece cu orientare spre Occident, Valahia trece sub domina-

ția directă a împăratului dela Constantinopol cu orientarea spre Orient. Transilvania pornește spre progres și civilizație, Valahia pornește spre decădere și barbarie. Un abis se deschide în orientarea lor. Forma mizerabilă, sub care se prezintă asupra noastră se numește epoca Fanarioților, cea mai umilitoare și degradată guvernare cunoscută în istoria țărilor noastre. Tronul domnesc era arendat Grecilor din Fanar, sclavi ai vizirilor turci hrăpareți și delapidatori de bani publici.

Cea dintâi operă a primului fanariot, Mavrocordat, fu desființarea armatei. Boerimea românească care comanda cetele de moșneni apărători ai țării fu persecutată și alungată dela înaltele funcții publice, unde se îndesau Grecii și veneticii de diferite neamuri. Clerul nostru, care sub Brâncoveanu începuse a reacționa contra întunecului slavon, cade definitiv sub influența călugărimii fanariote care exploata mănăstirile. Pe când țara românească umilită se adâncea în cea mai abjectă robie, ce se petrece în Transilvania? Suverani luminați, începând cu Carol al VI-lea, Maria Tereza și mai ales Iosif al II-lea, administrează cu blândețe și omenie principatul transilvan și caută, pe cât timpurile permiteau, să ducă la o viață mai omenească diferitele neamuri locuitoare în Transilvania, deci și pe Români. La începutul conferinței am vorbit de Inochentie Micul, atrăgând atenția DV. asupra anului 1738. La aceea dată noi, în țara românească, săceam în cea mai abominabilă miserie morală

și socială. De nicăiri nici o speranță. Peste tot decădere, înjosire și întunec. Clasa diriguitoare a boerilor înjosită și persecutată, clerul înalt complect înstrăinat, clerul cel mic ignorant și barbar, țărănimea împilată și stoarsă de dări, biruri, angarale și corvezi. Pe neamul nostru îl aștepta peirea, neantul.

Ei bine, atunci tocmai răsare providențialul Blaj, Blajul DV. Blajul nostru, *Blajul sfânt al întregii României*. Episcopul Inochentie Micul cu ajutor dela împărat, fundează în 1742, primele școli românești la Blaj, *pe când în acelaș timp, pe toată suprafața pământurilor neamului nostru nu exista un local de cultură în care să se vorbească românește*. Dar mai mult, Inochentie Micul trimite la Roma pe cei dintâi bursieri români. Blajul ne-a dus la Roma! Vă dați Dvoastră seamă ce a însemnat trimiteră de studenți la Roma, la Roma latină, la Roma străbună? *Blajul ne-a învial, ne-a ridicat din mormântul slavono-grecesc, tocmai când păream morți pentru totdeauna*.

Dar altceva tot așa de înălțător. Pe când în țările române se suprima de cătră Fanarioți armata, în Transilvania Maria Tereza înființa regimentele de graniță românești, cari prin vitejia lor au ridicat mândria neamului și încrederea în viitor. Împăratul Iosif al II-lea, recunoscător, întemeiază ca simbol satele Salva, Romuli, Parva, Nepos, dedicate românismului latin.

Ați înțeles acum, venerația mea pentru Blaj și profundul devotament cu care eu, fiu al

zițiunile privitoare la organizarea seminariilor, cari depind exclusiv de episcopi. Profesorii vor fi cetățeni români. În seminarii, va fi obligatoriu studiul limbii și istoriei naționale.

Ordine și congregațiuni

Ordinele și congregațiunile religioase existente vor trebui să aibă ca provincial (șef) și membri cetățeni români, domiciliați în țară. Ele sunt persoane juridice.

Veniturile ordinelor vor fi distribuite conform voinței binefăcătorilor și întrebuințate în interiorul regatului, cu excepțiunea sumelor destinate Casei centrale a binefăcătorilor în favoarea misiunilor și a Sfântului Scaun.

În țară se pot stabili noi ordine și congregațiuni.

Biserica se poate îngriji de asistența religioasă pentru credincioșii ei cum găsește de cuviință.

Școlile catolice și limba de predare

Biserica papală are dreptul să creeze școli primare și secundare pe spesele ei, dar supravegiate de ministerul instrucțiunii.

Se va menține numărul actual al școlilor normale, care vor avea dreptul de publicitate, potrivit legilor în vigoare.

Instrucțiunea religioasă în școlile statului și particulare, unde elevii catolici sunt în majoritate, se va face de profesori catolici, în limba maternă a elevilor.

Concertul Clujenilor la Blaj. După cum anunțasem și în numărul trecut, corul „Reuniunii corale gr.-catolice din Cluj” a venit Sâmbăta trecută la Blaj, spre a da un concert religios în biserica noastră catedrală.

Simpatia și dragostea, cu care Blajul a ținut să primească pe cice veniau ca prin cântare să ne înalțe sufletele la Dumnezeu, s'a arătat încă la gara, unde li-s'a făcut o primire deosebit de frumoasă. Dar adevărată măsură a sentimentelor frățești și de caldă simpatie pe care le aveau Blăjenii pentru fiii și fiicele Polyhymniei clujene, s'a vădit și mai mult în participarea foarte numeroasă, cu care au

onorat prestațiile corului clujan, pentru a căror valoare artistică oferea o garanță atât de probată ilustrul dirijor, d. A. Bena, directorul Conservatorului de muzică din Cluj.

Amenajată anume în vederea concertului, catedrala, plină de tot ce Blajul a avut mai ales — fiind cu sufletul între noi și I. Preasfințitul pâr. mitropolit —, avea o înfățișare din cele mai sărbătorești și liniștea tainică cerută de sfințenia locului pregătia oarecum sufletele pentru marile emoții ce aveau să încerce. Pe la ceasurile 6 bagheta măestrului a dat semnalul de începere și acordurile impecabile cari aduceau între zidurile catedralei părți din cele mai alese ale celor mai distinși compozitori religioși (Palestrina, Haydn, Jomelli, Bortnianski, Macarov, Perti și alții) se înfrățeau în sufletele celor de față, într'o dulce și înălțătoare armonie, cu bucăți aproape la fel culese din compozițiile artiștilor români Dima, Muzicescu și Bena, el însuși. Dela cadentarea blândă și liniștitoare din „Ave Maria” a olandezului Arcadelt și dela sublimul „Cântec de Crăciun” ale belgianul Gevaert — care a fost repetat mai apoi și în față pâr. mitropolit —, până la puterea aproape fascinantă a acordurilor lui Palestrina și a rusului Macarov, n'a fost gamă, care să nu fi fost atinsă în cursul acestui concert, care cu tot dreptul poate fi numit un adevărat eveniment artistic, răsplătit la urmă cu aplauze cari nu mai voiau să înceteze.

După concert, corul a făcut o scurtă vizită I. Preasfințitului pâr. mitropolit, după care au trecut la Institutul Recunoștinței, în sufrageria căruia i-s'a servit un banchet. Invitat să participe și la serbările dela 3/15 Mai, nu-i eschis să avem din nou bucuria de-a putea asculta acest cor, vrednic de ceea ce Clujul trebuie să însemne, ca mâine, în istoria bisericii noastre.

Di Onisifor Ghibu și concordatul. Ocupându-se, în numărul dela 9 Mai c. al ziarului său „România Nouă” din Chișinăul Basarabiei, de chestia concordatului, d. profesor O. Ghibu spune — drept răspuns preoțimei basarabene,

care i-a solicitat un cuvânt de lămurire în cauză —, că „România ar trebui să meargă mult mai departe decât până la un concordat stereotip”.

Gândul acesta, d. Ghibu îl sprijinește cu următoarele reflexii deosebit de interesante:

„Primul nostru ministru, care este cel dintâiu bărbat de stat român cu o hotărâtă orientare spre Italia, și care caută toate prilejurile spre a strânge legăturile între noi și între acest stat, ar fi trebuit ca în loc să se oprească la reglementarea situației bisericesti a catolicilor unguri și nemți din România, să facă un pas mai departe și să strângă legăturile noastre cu creștinismul apusean și mai mult.

„Problema aceasta ar fi o problemă de o importanță universal-istorică, mai mare decât oricare alta din viața noastră națională de până acum și ea și-ar putea găsi rezolvirea în cadrul măreței idei a reunirii bisericilor.

„Pornind pe deoparte dela dogma unității bisericii lui Hristos — unitate sfășiată acum 900 de ani prin răutatea și prin prostia omenească, fără nici o contribuție a poporului nostru —, pe dealtă dela faptul, că noi suntem latini, și că n'avem nici unul din motivele pe cari le aveau Grecii sau Rușii de a lupta împotriva latinității, am convingerea că Providența divină ne-a rezervat nouă, Românilor, apusenii prin sânge și orientali prin credință, să împăcăm pe teren religios Apusul și Răsăritul sfășiat de atâta vreme în două...”

„Sunt pe deplin încredințat că, precum la Quirinal dorințele noastre au fost înțelese și susținute, tot astfel ele ar fi înțelese și susținute și la Vatican, fără ca tradiția noastră religioasă să aibă ceva de suferit, ci tocmai dimpotrivă, întărindu-o și încadrându-o în marea tradiție universal-creștină.

„Dacă d. general Averescu, care se bucură la Roma de o reputație cum n'a avut-o niciodată vre-un bărbat de stat român, și-ar lua asupra sa sarcina de a iniția acest proces universal-istoric, va binemerita dela neam și

vechei Români, viu să mă închin sfântului templu al națiunii noastre. Dar pe lângă devotament și închinăciune aduc aici, în numele tuturor Românilor din țară, prinosul nemărginitei noastre recunoștinți. *Noi toți, mari și mici, Români din toate unghiurile, suntem fiii sufletești ai Blajului. Din sămânța aruncată de Inochentie Micul a înflorit întreaga noastră dezvoltare culturală.* Discipolii Blajului au multiplicat școlile în Transilvania. Școala lor latinistă ne-a rupt din întunerecul oriental și ne-a îndreptat spre lumina occidentală. Petre Maior, Șincai, Samuil Clain, duc mai departe opera de regenerare sufletească și o trec pe terenul național.

La Roma misionarii Blajului învață latina pentru a demonstra originile nobile ale neamului românesc. Pentru prima oară Samuil Micu în prefața unei lucrări pronunță cuvintele: „Mult este a fi născut Român”. Iar ca urmare ei pot revendica drepturi politice, care să înalțe neamul asuprit. *Famosul „Supplex libellus Valachorum” din 1792, cel dintâiu manifest de revendicare politică a neamului, este opera discipolilor Blajului, în timp ce în principate Ypsilanții și Hangherlii jugulau în mod atroce populațiile sălbătăcite de mizerie și disperare. Dar opera Blajului se răspândește, se înalță și înaintează. Încă un pas, un salt mare și Blajul trece munții. Gheorghe Lazar vine în București. El, discipol al școlii, e sămânța aruncată de Blaj în ogorul țării românești. În București Gheorghe Lazar scoboară în casa ma-*

reliu vornic Băleanu și e îmbrățișat de marele logofăt Bălăceanu. Este providențial de simbolică această legătură, asociația dintre Gheorghe Lazar și boerul Băleanu, care a publicat abecedarul lui Lazar, pentru că dela abecedar a trebuit să înceapă regenerarea, dela abecedarul lui Lazar și Băleanu. Națiunea română regenerată este opera boerului român și intelectualului transilvan. Unirea lor a constituit un suflet și o conștiință națională pentru întreg neamul românesc. Opera Blajului se întinde continuu, discipolii școlii trec, rânduri-rânduri, munții. Când, după aplicarea regulamentului organic, Voevozii-domni din București și Iași încep a întemeia școli, putem zice că numai partea materială e opera lor, partea morală și intelectuală este aproape exclusiv a Transilvaniei

Laurian al DV. este inspector al școlilor în Moldova, Bărnăuțiu și alții profesori la Iași. Aron Florian, Papiu Ilarian și mulți alții profesori în București... Acelaș lucru se petrecea în toate liceele din țară, unde numeroși profesori transilvăneni inculcau elevilor, alături de cultură, sentimentele lor de conștiință națională. Transilvănenii ne-au mai adus reguli de cugetare și conduită, cari sunt urmarea unei înlănțuirii istorice cu totul diferite de a noastră. Transilvania și în special Blajul a fost asuprit, persecutat, dar n'a suferit abjecta și depravanta umilire fanariotică. Candela Blajului putea licări de sus agoniei noastre fanariotice.

Dar, dacă voiu părăsi terenul etic și spi-

ritual, dacă voiu vorbi de alte aspecturi ale vieții neamului nostru, cine sunt autorii revoluției dela 48? *Aici la Blaj începe, la 2 Mai 48, pe Câmpul libertății mișcarea liberatoare a întregii Români.* Pentru că la București abia la 11 Iunie, după mai mult de o lună, izbucnește revoluția. Inițiativa vine tot dela focul sacru aprins în templul românesc dela Blaj.

Ori pe ce teren ne vom pune, simțire și viață culturală, simțire și viața morală, simțire și viață politică, Blajul ca o stea polară conduce neamul românesc spre destinele lui superioare. În ziua de 2 Mai 48 se aflau pe Câmpia libertății Moldoveni, Bucovineni, Bănățeni; iar din București se afla Dumitru Brătianu. Înainte de a merge la Iași, ca să încerce mișcarea revoluționară mării fii ai Moldovei, Costache Negri, Alecu Rusu, Vasile Alexandri, M. Costache Iepureanu, Lascar Rosetti, Gheorghe Sion, au trecut prin Sibiu, Blaj și Brașov, orașe cari se găseau în plină mișcare revoluționară. —

Acum DV. ați fi în drept să întrebați: pentru ce acest lung panegiric al Blajului și ce relații are el cu războiul dela 77—78? Ce relații? Din câte V'am arătat DV. ați înțeles, că în foarte mare măsură sufletul și conștiința națională a celor care au făptuit actele de acum 50 de ani sunt opera Dvoastră. Aproape întreaga generație de atunci era format la școala condusă de Transilvăneni și mult din binele făptuit Vi-se cuvine ca prinos...

dela creștinătate mai mult decât prin toate faptele pe cari le-a săvârșit până acum. . ."

Cum vedem din aceste reflexii, afară de fanaticii „moționiști“ profesionali dela societatea clerului „Ajutorul“, se găsesc și ortodocși, cari nu văd numai decât „o tradare națională“ în apropierea religioasă a neamului nostru de Roma papală.

Și, pe cât știm, d. O. Ghibu nu este singur cu această părere.

Știri mărunte

Personale. Preasfinția Sa pâr. episcop VALERIU al Orăzii sosește azi la Blaj, spre a prezida serviciile religioase dela serbările de 315 Maiu.

— P. Ven. Ordinariat arhiepiscopesc a numit pe pâr. Ioan Labo paroh la Bădeni (Bagin).

A murit episcopul Emerio Bjelik. Fostul episcop militar al armatei austro ungare, care după moartea episcopului Széchenyi a ajuns, în 1923, administrator apostolic al eparhiei orădene, s'a stins săptămâna trecută, după o boală grea de abia câteva zile, în vrâstă de 67 ani. De origine slovac, episcopul Bjelik a știut să armonizeze intresele catolicismului latin din Oradea cu cele ale țării. Din partea ministerului cultelor, la mormântarea lui a participat Msgr. Iosif Pop, subdirector general în minister și abate de Szentjobb.

Locale. Dumineca viitoare, a Samarinenței, va predica în catedrală Reverendul Octavian Modorcea, profesor la liceul de băieți.

— Jubileul de 50 ani a proclamării independenței principatelor române dela 1877, a făcut din 10 Maiu al acestui an o zi, care a ieșit din cadrul obișnuit al acestei serbători naționale. Universitatea liberă ne-a trimis un conferențiar anume, în persoana ilustrului profesor M. Seulescu, care, prin conferența sa — ale cărei părți principale le publicăm în „Foiță“ — a știut să dea acestei zile de obștească bucurie a întregului neam, și farmecul specific blăjan al aportului, pe care acest focar de lumină a reușit să-l aducă în viața neamului. La serbarea acestei zile a participat, alături de tot ce-a avut Blajul mai ales, și I. Preasfinția Sa pâr. mitropolit Vasile, care, mulțumind dlui Seulescu pentru bunele sentimente ce are față de Blaj, a subliniat rolul primordial al bisericii în formarea Blajului însuși. — O retragere cu torțe, însoțită de capela orașului, a încheiat, sara, praznicul zilei.

— Când scriem aceste șire, trenurile din toate părțile țării sunt pline de elevii și elevele cari grăbesc la serbările de 315 Maiu ale Blajului nostru, iar școlile noastre sunt în plină muncă, pentru a putea satisface tututor așteptărilor. Afară de lumea strict școlară, și-au anunțat participarea sute de alți intelectuali, va veni iarăși corul Clujenilor, și ne va onora cu prezența chiar și d. ministru Goga, așa că serbările acestui an promit a nu rămânea cu nimic înapoia înălțătoarelor manifestări culturale din anii premergători.

Noua lege a timbrului. În sensul noii legi a timbrului, promulgate acum de curând, orice cerere adresată autorităților publice se va timbra cu 8 Lei. Pe documente se vor pune timbre de 10—12 Lei; anexele se vor timbra cu câte un leu. Pe contractele de vindere-cumpărare a imobilelor se vor pune timbre de 60% a prețului de cumpărare, iar la mobile 20%. Plenipotențele se vor timbra cu 10 Lei. În schimb, s'a desființat complet timbrul de asistență la toate cererile și actele adresate autorităților publice și instanțelor judecătorești.

† **Pâr. Ioan Topan**, paroh în Hodiș (arhidieceză), s'a stins la 12 Aprilie în al 73 lea an al etății și 48 al preoției sale cinstite. Il deplâng numeroase rudeni. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Pâr. Vasile Folea**, paroh și vprotopop onorar în Gijuluș (ardieceză) — tatăl fostului prefect al județului nostru, căruia pe această cale îi trimitem condoleanțele noastre — s'a stins la 5 Maiu în anul 75 al vieții și 84 al preoției sale cinstite. Fruntaș al vieții publice din județul său, a fost distins cu ordinul „Coroana României“ în grad de ofițer și cu „Răspata muncii pentru biserică“ cl. I. — Odihnească în pace!

† **Eugenia M. Bordan**, fiica preotului nostru T. Bordan din Câmpia Turzii, care avea acolo de câțiva timp și slujba de învățătoare, s'a stins la 2 Mai c. în floarea etății. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Carol Binder**, comerciant în loc, s'a stins la 7 Maiu c. în anul 36 al vieții și abia al cincilea al căsătoriei sale. — Odihnească în pace!

Telefonul „Unirii“.

M. Sibiu. Atrageți, Vă rugăm, atenția fraților din oficina „ruperilor de peceți“ a I. P. S. S. Nicolae, asupra conferenței „ortodoxului“ M. Seulescu, care se va scoate și în broșură și spuneți-le că n'ar strica să mediteze puțin asupra simptomului deosebit de interesant, că oamenii din vechiul regat încep a se orienta tot mai mult spre Apusul, care fatal o să ne ducă la treptele Vaticanului.

„Biserica și școala“. Arad. Ne pare foarte biue, că în notița DV. „Cu papă ori cu Hristos?“ referitoare la vorbirea din Senat (8 Aprilie) a dlui O. Ghibu — care a înțeles să pună și acolo chestia apropierii noastre de biserică apuseană — admiteți, că „interesele culturale și politice“ ale neamului nostru pretind, cel puțin momentan, o orientare spre Apus. Este și asta un câștig și cunoscând atitudinea papofobă a Cihanzilor DVoastră, ne mirăm mult, cum ați putut ajunge și până aici. Lucrul este a se ascrie, probabil, recentei călătorii la Roma a liderului ortodoxiei arădane, d. ministru Vasile Goldiș. Să nu uitați însă, că d. Goldiș n'a fost numai la Roma, ci — nu Vă spăriați — chiar în audiență la Papa, așa că — mai știți? — te pomenești, că nici dsa nu Va mai sublinia pe viitor cu atâta putere, că latinitatea este înfrățită cu... ortodoxia. Tot pe calea unui drum la Roma a ajuns și d. Ghibu la convingeri contrare. Poate n'ar fi stricat deci, să fiți mai cu multă băgare de seamă și să nu puneți teza prea ascuțit în forma lui: „Cu Papa, ori cu Hristos“. Fiindcă, vedeți toată latinitatea, afară de noi bieții Valahi, are deviza mai conciliantă, spunând: „Prin Papa cu Hristos“. Și apoi interesele „politice și culturale“ ale neamului nu sunt, am spune-o noi și poate și d. Goldiș, chiar așa de „oscilante“, cum Vi-se pare. — Nu mai opuneți deci pe Papa lui Hristos, fiindcă pe calea aceasta o să Vă treziți încă... Muhamedani.

A. Racoș. Vă rugăm să credeți, că lucrul de care ne scrieți nu merită atenția pe care i-o dați, și mai ales am vrea să aveți cea mai deplină convingere, că „prisma politice naționale-țărăniște“ nu o folosim decât în aprecierea chestiunilor strict politice. — Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază, pentru simplul motiv că nu se păstrează.

S. Beiuș. Confirmăm primirea sumei de Lei 200. Achitat până la finea anului curent. Am primit și suma de Lei 350 abonament pentru liceul de băieți.

B. Borlești. Am primit 200 Lei. Pe anul 1926 mai restăți încă 55 Lei. Abonamentul n'a fost achitat dela 1. VII 1925.

Oficiul parohial Cheia. Vă avizăm, că am primit abonamentul pe anul curent.

Oficiul parohial Orosfaia. Chităm primirea abonamentului pe anul 1927.

Oficiul parohial Târnova. Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

ALLO! ALLO!

S'A DESCHIS

atelierul de tapițerie și ornamentală al dlor

Alexandru Halászi și Soțul

BLAJ, Str. Reg. Ferdinand în casele Preturii

unde se pregătesc tot felul de garnituri, șezloane, madrațe, otomane, perdele. Lucru solid și cu gust. (314) 2-3

Tot aici se primește și un ucenic din familie bună.

Noul mers al trenurilor.

Incepând cu ziua de 15 Maiu 1927 circulația trenurilor prin gara Blaj este următoarea:

Spre București:	Spre Cluj:
Ora 6:31 Express (Arad)	Ora 5:42 Personal
> 7:03 Personal	> 7:05 Accel. (Arad)
> 13:25 Accelerat	> 8:03 Express
> 17:17 Personal	> 12:10 Personal
> 22:35 Express	> 16:56 Accelerat
> 23:14 Accel. (Arad)	> 22:19 Personal
> 23:53 Personal	> 23:52 Expr. (Arad)

Târnava mică:

Pleacă: Ora 8:10	Sosește: Ora 11:45
> 14:00	> 22:00

Primăria orașului de reședință, Blaj.

Nr. 922/1927

Publicațiune de concurs.

Pentru completarea postului de *diurnist la biroul populației* dela Primăria orașului Blaj, se publică concurs, invitându-se reflectanții să-și înainteze cererile, înscrise conform art. 7 din Regulamentul Statului Funcționarilor publici, cel mai târziu până la 25 Mai a. c. anexând și certificat de naționalitate și moralitate.

Retribuțiunile împreunate cu acest post fac 2730 Lei lunar, plus indemnizație de chirie.

Blaj, la 2 Maiu 1927.

Primar:

Secretarul Primăriei:

Dragoș.

C. Pascu

Capitulul mitropolitan gr. cat. român din Blaj.

Nr. 65/1927.

Concurs de primire.

Pentru ocuparea alor 2 locuri în *Axilul de bătrâni, N. Pepelovici și soția Ana, născută Gynlai* din Blaj, se publică concurs cu termenul de 15 Iunie 1927.

Bătrânii, cari doresc să fie primiți își vor înainta cererile prin oficiul parohial de care se țin. La cereri vor alătura: 1. extras de botez, 2. certificat de moralitate, 3. certificat că sunt săraci, fără sprijin și incapabili de lucru, și pe urmă că nu sufer de nici un morb lipicios.

Sunt admiși la concurs fără deosebire de naționalitate și confesiune, întâiu bătrânii din Blaj și comunele ce au aparținut județului Alba-inferioară, apoi cei din alte județe.

Blaj, din ședința capitolului mitropolitan gr. cat. român, ținută în 4 Mai 1927.

IACOB POPA.

(317) 1-3

canonic prepozit.

NICOLAE POPP, stabilit în Târgu-Mureș, Str. Avram Iancu 47, execută orice lucrări de pictură bisericească.

(60) 5-13